

Om landskabsøkologi

Brandt, Jesper

Publication date:
1987

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Brandt, J. (1987). *Om landskabsøkologi*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

OM LANDSKABSØKOLOGI

Foredrag på geograf-weekend 198~~6~~⁷

Af Jesper Brandt

Ord som landskabsøkologi og landskabsanalyse har nu i mange år stået i bekendtgørelser og studieordninger for folkeskole, gymnasie/HF og universiteter, ligesom det har været indarbejdet i den fysiske planlægning i kommuner og især amter: Det er begreber, der har givet håb om at få skabt sammenhæng indenfor nogle vigtige sider af geografien og andre beslægtede områder, og håb om at få skabt sammenhæng indenfor planlægningen af en række problemområder, der med stadigt større tydelighed hænger sammen som ærtehalm gennem tilknytningen til vores udnyttelse af det landskab, der omgiver os.

Men kogebogen for, hvordan man gør noget sådant, er udeblevet - selv om de i udlandet er ved at dukke op: Det er så svært at overskue og gennemskue, hvordan det skal gøres, ja om det overhovedet lader sig gøre, at det også har givet ophav til mange frustrationer. Er landskabsanalyse og landskabsøkologi bare smarte ord, der i virkeligheden dækker over en total uvidenhed og magtesløshed, der så bare får et navn, der på magisk vis skal kunne angive os løsningen?

Ja, det er det på sin vis - idag. Men jeg vil alligevel gerne støtte håbet og dæmpe frustrationerne, hvis jeg kan. For jeg mener ikke det er nogen modesag. Moder skiftes jo ud. Men landskabsanalyse og landskabsøkologi kan ikke skiftes ud. Det vil tværtimod presse sig stadigt mere på som nødvendige midler til løsning af en række stadigt mere påtrængende problemer.

Jeg husker, da forureningsdebatten startede i slutningen af 60erne. Der fik vi i NOAH også mange velmenende formaninger om, at vi jo nok skulle passe lidt på, for på et eller andet tidspunkt ville der komme en reaktion, og så ville forureningsproblemerne gå af mode, og medierne ikke mere interessere sig for dem. Men sådan gik det jo ikke. Og det er ikke fordi medierne ikke har været modebevidste. Men fordi problemerne bliver synligere og synligere. Og de trænger sig bl.a. på i deres geografiske, deres landskabsmæssige sammenhæng. Derfor er landskabsøkologien, uanset dens mangelfuldhed og problemfyldthed, kommet for at blive. Og jeg er i øvrigt overbevidst om, at den også vil føre til en renaissance indenfor geografien mere bredt. Der bliver stadigt mere brug for os i det omgivende samfund.

Men hvorfor nu det? Hvad er det, der sætter landskabsøkologien og landskabsanalyserne på dagsordenen?

Ja, det er i virkeligheden et grundlæggende geografisk problem som samfundsudviklingen stiller os overfor:

Materiel velfærd knytter sig geografisk set til samfundets evne til at få sine materielle behov dækket gennem udnyttelsen af det geografiske miljø, der omgiver os. Ingenting kommer af ingenting. Alt, hvad vi spiser, drikker, varmer os med, søger ly i, transporterer os rundt i, ja bare ser på, kommer tilveje gennem menneskers omformning af det geografiske miljø, der omgiver os, eller gennem vores tilpasning til dette miljø. Så øget velfærd betyder også ændrede krav til det geografiske miljø vi udnytter og den måde vi forholder os til det på. I perioder af historien har man klaret dette ved at inddrage nye geografiske områder. Ikke mindst gennem kolonialisme og imperialisme. Det er ikke slut endnu. Og der optræder stadigt nye former for ekspansion, f.eks. gennem udnyttelsen af rummet. Men holder vis os til jorden, bliver den jo ikke større. Vi skal alligevel have mere ud af den - få de menneskelige behov dækket på en stadigt bedre måde. Anskuet på denne måde bliver øget velfærd - i bred forstand, geografisk set et spørgsmål om en stadigt mere intensiv anvendelse af det geografiske miljø.

Denne intensivering har længe stået på. Men på en geografisk set temmelig enkel måde: Vi har hidtil populært sagt delt jorden ind i enkeltarealer, små territorier, indenfor hvilke, der foregår én bestemt udnyttelse af det geografiske miljø: Til landbrug, til skovbrug, til råstofudvindeing, til byformål osv. Og indenfor hver af disse territorier har vi så søgt at få stadigt mere trukket ud af naturen pr. arealenhed: Øget hektarudnytte, dybere minegange, højere bygninger, flere sommerhuse/km² og koncentreret rekreation i badelande på størrelse med husmandsbrug, for nu blot at nævne et par eksempler.

Men det stofudtræk, de stoftransporter, og de stofophobninger, der knytter sig til denne strategi eller teknologi har medført en lang række problemer, fordi det geografiske miljø jo ikke fungerer passivt over for os - som en klump modellervoks, vi kan forme efter forgodtbefindende - i hvert fald ikke uden at den reagerer igen: Det geografiske miljø har sin egen uafhængige dynamik, som fungerer uden hensyn til den opdeling i territorier og arealanvendelsestyper som vi måtte inndele det i. Det skal jeg vende tilbage til, for det repræsenterer et vigtigt virkefelt for landskabsøkologisk arbejde: At udrede,

hvordan et bestemt geografisk miljø eller landskab reagerer på et bestemt type samfundsmæssig anvendelse. Det er nok det virkefelt, der ligger mest umiddelbart for døren.

Men jeg vil gerne her i indledningen gå lidt videre i de landskabsøkologiske perspektiver: For det drejer sig ikke blot om at finde metoder til at undgå bivirkninger af den stadigt mere intensive anvendelse af arealerne til enkelte formål. Det drejer sig også om at finde veje til at intensivere udnyttelsen af det geografiske miljø gennem en langt bedre tilpasning til miljøet, snarere end gennem en omformning af det. Man kan sige: For fortsat at sikre øget velfærd, bliver vi nødt til at indrette os langt mere **miljøkonformt** end hidtil, ikke bare generelt - gennem genbrug og bedre stofudnyttelse, lavere energiforbrug osv. - men også geografisk, ved i langt højere grad at udnytte den mangfoldighed og forskelligartethed vore landskaber indeholder.

Lad mig give et par eksempler til at belyse denne omstilling:

1. Indtil de allerseneste år har det været en udbredt opfattelse, at den tekniske udvikling gjorde geografiske forskelle stadigt mindre betydningsfulde. Stadigt flere ting har kunnet lade sig gøre stadigt flere steder. Typisk er landbrugets udvikling, hvor forskellige afgrødekombinationer og forskellige hektarudbytter knyttet til regionale forskelle i jordbund og nedbør blev udvisket på grund af forbedret beherskelse af produktionsfaktorerne, især anvendelsen af kunstgødning. Men det har vist sig, at det på længere sigt hverken er økologisk holdbart eller økonomisk fornuftigt. Et højt hektarudnytte på de sandede jyske jorder opnås ikke uden øgede miljømæssige konsekvenser i form af f.eks. grundvandsforurening. Og idag, hvor vandfaktoren snarere er begrænsende for landbrugsproduktion, begynder der atter at viser sig forøgede regionale forskelle i afgøredemønstre som følge af den forskellige tilgængelighed af vand og som følge af forskelligt pres på vandressourcerne til andre formål end landbrug. Dvs. at ikke bare miljømæssige problemer, men også nødvendigheden af en mere økonomisk omgang med produktionsfaktorerne vil medføre, at de eksisterende forskelle i naturbetingelser fremover snarere vil blive fremhævet end udvisket gennem forskelle i arealanvendelsen. Og det er også en form for intensivering af arealanvendelsen. Altså i stedet for at lave om på naturen, så i højere grad at tilpasse sig den, for derigennem at kunne få mere ud af den - med færre problemer.

2. Men denne tilpasning kan gå langt videre, og vil også komme til det. Nemlig gennem en forøget flersidig udnyttelse af miljøet, af landskabet. For det, kun at bruge de enkelte arealer til ét bestemt formål, er jo i virkeligheden udtryk for en meget ekstensiv, sløset anvendelse af de arealer, der står til vor rådighed. Al fysisk planlægning herhjemme har i første række drejet sig om at få fastlagt, hvem der har lov til at bruge hvilke arealer, til hvilket formål. Så har vi opdelt landet i interesseområder, hvor landbruget har fået sin del, sommerhusejerne sin del, byudviklingen sin del, fredningsfolket sin del, de rekreative interesser sin del, osv.. Men denne arealanvendelsesstrategi baserer sig jo på den forudsætning, at de forskellige former for arealudnyttelse er uforenelige. At man f.eks. ikke kan dyrke landbrug og indrette rekreative funktioner i et og samme landskab. Eller at man ikke kan have industri og boliger liggende klods op ad hinanden. Det er der mange grunde til. Nogen af dem er juridisk-ejendoms-mæssige. Men det er også et problem rent teknisk at indrette udnyttelsen sådan, så de forskellige anvendelser bliver fysisk forenelige. At landbruget og den rekreative udnyttelse af agerlandet foregår på en måde, så de er forenelige med hverandre. Eller at industrien indrettes, så den ikke volder miljøproblemer for de boliger, der ligger omkring den. Det er naturligvis en teknisk, men også en geografisk-politisk opgave, der indebærer mange vanskeligheder, men også mange muligheder. Lad mig illustrere det med et eksempel som arkitekten Gregers Algreen-Ussing fremførte her i foråret i en debat med miljøminister Christian Christensen:

Indenfor den fysiske planlægning planlagde man i mange år lokalisering af atomkraftværker ud fra tesen om, at de skulle ligge så langt væk fra større bebyggelser som muligt. Og et af de væsentligste kritikpunkter af Barsebæk knytter sig netop til dette punkt. Konklusionen blev jo at de ikke kunne ligge langt nok væk, og at vi slet ikke skulle have dem. Men Algreen-Ussing vendte planlæggernes problem og filosofi på hovedet ved at sige: Tværtimod: Vi må kræve, at det første atomkraftværk i Danmark bliver placeret på Slotsholmen i København - klods op af Christiansborg. For så kan vi roligt regne med, at det først kommer, når det kan fungere helt sikkert.

Når de forskellige enkeltanvendelser af landskabet indrettes så de fungerer i harmoni med hverandre, så er vi i stand til at få gavn af

vore geografiske miljø, vore landskaber på en langt mere intensiv, og samtidigt mere miljøvenlig, altså miljøkonform, måde end hidtil. Altså højere materiel velfærd netop gennem en mere skånsom udnyttelse af miljøet.

At det er den vej, det må gå, begynder man også indenfor planlægningen at erkende - på papiret i hvert fald: Miljøministeren skrev f.eks. i sin landsplanredegørelse 1986, at

"Der bør i høj grad sættes på en flersidig anvendelse af det åbne land. En opdeling af det åbne land i for skarpt adskilte administrationsområder, som f.eks. landbrugs- og naturområder, bør således undgås. Det er vigtigt, at de redegørelser, der udarbejdes i forbindelse med planerne, anvendes til en tværgående beskrivelse og vurdering af udviklingen i det åbne land, herunder til en vurdering af konsekvenserne på regionalt og lokalt niveau af væsentlige udviklingstendenser i samfundet."

Det gælder ikke bare på landet, men også i byområderne. Ja, måske netop dér er problemerne med en flersidig anvendelse af landskabet, det geografiske miljø, særligt relevant: For de problemer, der især siden industrialiseringen har knyttet sig til samfundets stofskifte med naturen, er blevet koncentreret i de store byområder: Her hobes store stofmængder op, og hver kvadratmeter benyttes så intensivt, at alle konflikter og bivirkninger om miljøets anvendelse står knivskarpt:

Transporten skaber støj, forurening og ulykker, et tæt net af ophobede skadestoffer i form af kemikalieaffaldsdepoter truer grundvandet, der også påvirkes af at størstedelen af arealet er asfalteret så regnvand sendes ud i havet i stedet for ned i grundvandet, for blot at nævne et par problemer. Kun gennem at skabe en miljøvenlig produktion via ren teknologi og gennem at sikre at også byens stofskifte med naturen indgår i lukkede kredsløb, vil vi fortsat kunne høste de økonomiske og sociale fordele, der kan ligge i at bo og arbejde i en storby: Et bredt udbud af varierede goder, arbejdspladser, service, kulturelle aktiviteter og muligheden af et omfattende socialt kontaktnet.

Sådan ser jeg perspektiverne for fremtiden, og dermed også nogle vigtige perspektiver for landskabsøkologien og væsentlige dele af geografien.

Vigtigst er fagets tradition for tværgående geografiske beskrivelser og vurderinger. For det er det, der er brug for. Både på det tekniske

plan, i form af udvikling af landskabsanalytiske teorier og metoder til brug for planlægningen, men også i undervisningen, som grundlag for at fremtidens borgere vil kunne tage bedre del i de demokratiske processer, som i stigende udstrækning vil komme til at udspille sig om den konkrete udnyttelse af landskabet både på landsplan, i amterne og indenfor de enkelte kommuner.

Landskabsøkologi er ikke nogen indarbejdet fagdisciplin. Snarere er den kendetegnet ved at være en ret løs interdisciplinær sammenslutning af forskere og praktikere fra mange forskellige fagområder, som med udgangspunkt i deres egne fagtraditioner har fundet interesse for de problemer, der knytter sig til de perspektiver, som er fremholdt i det forrige.

Tre hovedindfaldsvinkler har været dominerende:

- en landskabsgeografisk tradition
- en biologisk-økologisk tradition
- en landskabsarkitektonisk tradition

Disse tre indfaldsvinkler har vidt forskelligt syn på landskabet, vidt forskellige formål med deres landskabsanalyser og vidt forskellige vurderingssystemer og værdinormer. Men de har det tilfælles, at de har ambition om at analysere, studere, og kortlægge landskabets struktur, dynamik og funktion i sin helhed. Disse udgør efter min mening kernen i den landskabsøkologiske tradition.

Men herudover eksisterer der jo også mange studier af landskabsøkologisk art, der knytter sig til de landskabsmæssige aspekter af enkelte arealanvendelsestyper. I den forstand er jo megen landbrugsforskning, skovbrugsforskning, miljøgeologi, ingeniørvidenskab osv. at betragte som landskabsøkologi. Og når man skal vurdere de landskabsmæssige forudsætninger for og konsekvenser af en bestemt landskabsudnyttelse, så vil man ofte være bedst hjulpet med de landskabsanalyser, som så at sige er skræddersyet netop til den anvendelse. Et sådant eksempel er herhjemme den danske jordbundsklassificering - jordbundskortene i 1:50 000 med tilhørende database, der i princippet er skræddersyet til at fungere som et instrument i landbrugsplanlægningen, herunder især problemerne med vurdering af vandingsbehovet (at den i praksis

har haft vanskeligt ved at fungere sådan, både af tekniske og politisk-økonomiske grunde, er dog en anden sag, som vi ikke skal komme ind på her). Netop af den grund finder mange, at de mere helhedsorienterede komplekse landskabsanalyser ikke er meget bevendt, fordi de bliver for generelle: Når man står i den praktiske situation og skal planlægge for et bestemt formål, vil man alligevel ty til de mere sektorprægede analyser.

Det er rigtigt - idag. Men her er det vigtigt at holde sig det langsigtede perspektiv for høje: At vi går en fremtidig flersidig udnyttelse af landskabet imøde. Dvs. at disse forskellige analyser og korlægninger, der ligger til grund for de forskellige typer arealanvendelse, alligevel skal koordineres, skal indgå i en helhed, skal bringes på en fælles målestok. Og så er vi tilbage ved vurderingen af landskabet som helhed.

Det er klart, at jeg må sige lidt om den landskabsgeografiske tradition.

Den tager sit udgangspunkt i sammenknytningen af de forskellige naturgeografiske deldiscipliner til en samlet beskrivelse af de naturmæssige, naturlovsbundne komponenter i landskabet.

De komponenter, der indgår heri, kan naturligvis defineres og afgrænses på mange forskellige måder.

Fig. 1. Model for landskabskomponenterne og deres sammenknytning i et geokompleks.

Fig. 1. er en model, der viser en række komponenter, der indgår i landskabs- eller geo-komplekset et eller andet sted. Pilene viser, hvorledes de forskellige komponenter afhænger af eller påvirker hinanden. Herhjemme har vi en lang geografisk tradition for især at knytte disse komponenter sammen gennem beskrivelsen af, hvorledes landskabet er opstået, altså landskabets genese: Til en bestemt geologisk opbygning (f.eks. en hedeslette), knytter der sig et ganske karakteristisk relief (fladt eller kegleformet). Under givne klimatiske betingelser vil vandhusholdningen her arte sig på en ganske karakteristisk måde, ligesom jordbunds

HER MANGE SIDE 10 I MANUS!

Derigennem øgedes erosionsfaren og der dannedes en podzol med an al-horisont, der ændrede hele jordens vandhusholdning. Et nyt humant betinget geokompleks opstod på denne måde, selv om det egentlig kun var plantevæksten, menneskene havde rørt ved.

Vi kan formulere det som en vigtig landskabsøkologisk problemstilling:

Hvordan reagerer landskabet, geokomplekset, på bestemte indgreb?

Men hvordan skal man kortlægge sådan noget? For vi kan måske finde ud af, hvordan geokomplekset fungerer et bestemt sted - i princippet kunne vi sige i et bestemt jordbundsprofil. Men reagerer landskabet på samme måde over for et indgreb 10 m. ved siden af? eller 100 m.? i den ene eller den anden retning?

Det er en meget vigtig geografisk problemstilling. Den drejer sig om afgrænsningen af det vi kalder topiske enheder. Top betyder sted. Altså et område, indenfor hvilket komplekset af landskabskomponenter er relativt ens, er homogent, dvs. reagerer ens over for indgreb.

Det baserer sig på den forudsætning, at der eksisterer grænser i landskabet, at landskabet kan betragtes som sammensat af homogene topiske enheder. At der altså er nogle grundliggende byggestene, som landskabet kan betragtes som sammensat af. Det kan der argumenteres teoretisk for.

Denne kortlægning af "landskabets byggestene" er naturligvis lettere sagt end gjort. Men den generelle metode til at finde frem til disse grænser går ud på at lægge snit gennem landskabet - såkaldte catænaer, hvor man kan følge sammenhængen mellem komponenterne i geokomplekset over et større og for landskabet typisk ikke-homogent område - f.eks. på tværs af en ådal. Herigennem kan man ikke bare finde ud af, hvor grænsen mellem de forskellige byggestene i landskabet findes. Man kan også finde ud af, efter hvilken systematik byggestenene er sat sammen til heterogene, altså sammensatte landskabsenheder. For den sammensætning er ikke tilfældig, fordi byggestenene oftest er knyttet funktionelt sammen i den dynamik, der kendetegner det sammensatte landskab. Når man f.eks. på en skråning kan lægge en grænse mellem den konvekse og den konkave del af skråningen, har det jo tilknytning til dynamikken mellem de to byggestene, at der tilføres materiale fra den ene til den anden, hvilket netop skaber og opretholder forskellene i geokomplekset på de to sider af grænsen. Sådanne sammensatte landskabsenheder, det vi faktisk normalt forstår ved det dagligdags begreb landskab - f.eks. et dødislandskab - kaldes **choriske** landskabsenheder (chores= rum).

Også kortlægningen af disse landskaber har et praktisk sigte. For det første er de topiske enheder ofte for små i forhold til de enheder, der kendetegner arealanvendelsen. Her har man altså brug for at kunne sammenholde arealanvendelsen med typiske kombinationer af topiske enheder. Men for det andet er landskabets choriske opbygning også af direkte betydning for samfundets udnyttelse.

Et eksempel, der sikkert er kendt af mange i dette forum er sammenhængen mellem arealanvendelse og landskabets opbygning omkring de jyske ådale. Her lå bebyggelsen ofte på kanten af en dalterrasse, med engene på den nederste terrasse, og markerne på den øvre og op imod bakkøen, hvor heden bredte sig. Det var et sammenhængende system, hvor stoftransporterne i landskabssystemet via afstrømning og oversvømmelse af de nedre terrasser recirkuleredes i landbrugs-systemet, hvor næringsstoffer via dyrenes gødning bragtes tilbage til de højere liggende agre.

De choriske landskabsenheder kan ses i et geografisk hierarki - fra elementære sammensætninger af topiske enheder til store landskabsenheder, der binder mange landskabstyper sammen. Og tilsvarende foregår den samfundsmæssige udnyttelse også på flere niveauer. Ikke altid så heldigt som eksemplet fra de jyske åer:

F.eks. kan vi se de forskellige afstrømningområder i Danmark i sammenhæng med de tilstødende havområder, som de indgår i en funktionel sammenhæng med - for øjeblikket i en højst sørgelig form, hvor udvaskningen fra de nitratholdige landbrugsjorder bidrager kraftigt til den fiskedød, vi oplever for tiden. At man i den seneste tid, har målt det laveste iltindhold i de fynske farvande nogen sinde, hænger givetvis sammen med at udvaskningen i år har været særligt voldsom på grund af den usædvanligt store nedbør.

Jeg når ikke meget mere om den landskabsgeografiske tradition, blot vil jeg nævne, at kortlægningen af sådanne topiske og choriske landskabsenheder udgør den ene side af den landskabsgeografiske analyse. Kortlægning af arealanvendelsen udgør den anden. Og en vigtig del af landskabsgeografien består så i at kunne sammenholde naturstrukturen med arealanvendelsesstrukturen for derved at finde veje til at få disse to sider til at passe bedre sammen.

Den biologisk-økologiske tradition har egentlig sit udgangspunkt i plantegeografiske kortlægninger, der har åbnet mange biologers øjne for betydningen af de ikke-biologiske komponenter i landskabet.

Men i de seneste år er interessen især gået i en anden retning, nemlig det, der kaldes spredningsøkologi. Det startede med en teori om, hvad der betingede artsrigdommen på forskellige øer af forskellig størrelse. Nemlig en ligevægt mellem sandsynligheden for at arterne på øen dør ud, og sandsynligheden for at nye eksemplarer af arten kan indvandre fra andre områder: Hermed bliver artsrigdommen afhængig af øens størrelse og øens tilgængelighed - afstand fra andre øer eller kontinenter.

Det er stadig mest teori, men har givet inspiration til megen forskning og planlægning, fordi der her ligger åbenbare anvendelsesmuligheder. Teorien er nemlig søgt overført på øer i kulturlandskabet, hvor biotoper som mergelgrave, hegn, diger, småbeplantninger o.lign. betragtes som øer i det store landbrugshav, der udgøres af de opdyrkede marker.

Disse studier har naturligvis mange grundvidenskabelige sider: hvordan bevæger forskellige organismer sig i landskabet, i forskellige stadier af deres liv. Hvor hurtigt spredes de, hvor store skal forskellige biotoper være for at sikre forskellige arters overlevelse og hvor tæt et forbindelsesnet skal der være for at arterne kan spredes? Og hvordan skal et sådant net se ud - stribet af spørgsmål, som vi i dag ved meget lidt om.

Sammenhæng i landskabet var netop temaet for den anden konference som det internationale selskab for landskabsøkologi (IALE) afholdt i sommer i Vesttyskland. Det var ikke bare akademisk interesse, der lå bag ved denne interesse, men så sandelig også praktiske spørgsmål:

For overalt har man gennem mange år gennemløbet en udvikling indenfor landbruget, hvor markerne er blevet større og hvor alle de små levesteder er blevet drastisk reduceret.

	1954-68	1968-81	1981-86
Linieformede biotoper	-0.6	-2.3	-0.5
Areelle biotoper (>2 ha)	-0.5	-0.8	-0.2
herunder våde	-1.0	-2.5	-2.0
beplantninger m.v.	+0.7	+0.3	+0.3
Andet (marg. areal)	•	++	+6.7

Fig. 2. %-vis årlig ændring i linieformede (længde) og areelle (antal) småbiotoper i Øst-Danmark.

Fig. 2 viser den drastiske reduktion i småbiotoperne i Danmark siden starten af landbrugets industrialisering. Som det ses, er det gået lidt mindre slemt de seneste år. Det hænger bl.a. sammen med de kriseagtige tendenser i landbruget, og udsigten til at EF-landbrugsstøtteordningerne reduceres gennem et prisfald på landbrugsprodukter, ikke mindst korn. M. a. o. hele diskussionen om marginaljorder, hvor småbiotopudviklingen kan ses som en strømpil på udviklingstendenserne i landbrugets pres på landskabet. Småbiotopkortlægninger har da også indgået som et ikke uvæsentligt element i udredningsarbejdet omkring regeringens marginaljordsstrategi indenfor den mest intensivt udnyttede del af agerlandet, nemlig morænelandet.

I virkeligheden dækker de seneste tal for afviklingen af småbiotoper over to helt modsat rettede tendenser:

For de faldende landbrugspriser indenfor EF betyder ikke bare, at landbrugsjord marginaliseres. Det betyder, at driften bliver mere ekstensiv i områder med dårlige landbrugsbetingelser, men samtidigt endnu mere intensiv i områder med gode betingelser, fordi intensiveringen her bliver økonomisk nødvendig for landbrugets overlevelse. Nu er det jo sådan, at de gode landbrugsjorder af historiske årsager ofte ligger i de tættest befolkede dele af landet - med de store byområder. Og netop her afvikles biotoperne hurtigst. Dvs. at det, der tilsyneladende ser ud til at være uskyldig videnskabelig kortlægning går hen og bliver politik - ikke bare grøn politik om fredning og sikring af dyre- og planteliv, men også politik i gængs forstand. Så er vi tilbage til de forskellige vurderingssystemer og formål, der knytter sig til landskabsøkologiens anvendelse:

Det er ikke bare et spørgsmål om spredningsøkologi. Det er også et spørgsmål om sikring af den rekreative udnyttelse af agerlandet, og et spørgsmål om at sikre de kulturværdier som agerlandet rummer.

På denne måde kan den tværfaglige landskabsøkologi lægge op til forskellige modeller for landskabets udformning, der jo også i anvendelsen skal kunne udmøntes i en eller anden form for helhed.